

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

EHDOTUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lapsilisälakia muutettavaksi siten, että valtiolle lapsilisäjärjestelmää aiheuttavat kustannukset pienenevät 375 miljoonaa markkaa vuonna 1995 ja vuositasolla 750 miljoonaa markkaa.

Ehdotuksen mukaan lapsilisien markkamääriä alennettaisiin yksinhuoltajille maksettavaa korotusta lukuun ottamatta. Alennus tehtäisiin siten, että ensimmäisen lapsen lapsilisä pieneni markkamääräisesti vähiten. Perheen seuraavien lasten lukumäärän mukaan määräytyvä porrastus esitetään muutettavaksi tasasuuruiseksi sisaruskorotukseksi, joka olisi suuruudel-

taan 122 markkaa kalenterikuukaudessa. Lapsilisien markkamäärät kuukaudessa olisivat esityksen mukaan 1 päivästä heinäkuuta 1995 alkaen seuraavat: ensimmäinen lapsi 535 markkaa, toinen lapsi 657 markkaa, kolmas lapsi 779 markkaa, neljäs lapsi 901 markkaa sekä viides lapsi ja jokainen sitä seuraava lapsi 1 023 markkaa.

Esitys liittyy valtiontalouden tasapainottamista koskeviin ratkaisuihin ja vuoden 1995 lisätalousarvioesitykseen.

Lainmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1995.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Lapsilisälain (796/92) mukaan lapsilisää maksetaan valtion varoista Suomessa asuvan alle 17-vuotiaan lapsen elatusta varten. Lapsilisä on ollut 1 päivästä tammikuuta 1994 570 markkaa kalenterikuukaudessa. Toisesta lapsesta lapsilisä on ollut kuitenkin 720, kolmannelta 910, neljännessä 1 030 sekä viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 1 220 markkaa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna 200 markalla kalenterikuukaudessa.

Lapsilisäjärjestelmää on muutettu merkittävästi vuoden 1994 alusta voimaan tullella perhetukiuudistuksella. Uudistuksessa perhepoliittiset verovähennykset poistettiin valtionverotuksessa elatusvelvollisuusvähennystä lukuun ottamatta ja valtaosa tuesta siirrettiin lapsisiin. Samalla alle kolmivuotiaiden lasten lapsilisään maksettu korotus poistettiin ja lapsilisien

porrastus ulotettiin koskemaan myös 16-vuotiaista lapsista maksettuja lapsilisä.

Perhetukiuudistus suuntasi perhepoliittista tukea entistä sosiaalisemmin. Kaikkein pienituloisimmat perheet eivät olleet lainkaan hyötynet verovähennyksistä, jotka uudistuksen yhteydessä poistettiin. Toisaalta verovähennykset olivat osaksi olleet huoltajakohtaisia, jolloin yksilapsisen perheen saama tuki ja useampilapsisen perheen saama tuki olivat olleet samansuuruiset.

2. Ehdotetut muutokset

Esityksen tavoitteena on saada aikaan lapsilisämenoissa 750 miljoonan markan vuosittainen säästö. Jos uudistus tulee voimaan heinäkuun alusta 1995, on säästö vuonna 1995 tällöin 375 miljoonaa markkaa. Säästö pyritään toteuttamaan siten, että tuen vähentyminen

kohdentuu mahdollisimman oikeudenmukaisesti.

Lapsilisälain 7 §:n mukaisia kuukausittain maksettavia markkamääriä ehdotetaan muutettaviksi siten, että ensimmäisen lapsen lapsilisää pienennetään suhteessa vähiten eli 35 markalla kuukaudessa. Suurin markkamääräinen vähennys kohdistuisi puolestaan viidennen ja jokaisen sitä seuraavan lapsen lapsilisään, joka pienenesi 197 markalla kuukaudessa.

Muutoksen yhteydessä lasten lukumäärän mukaan määräytyvää lapsilisien porrastusta ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että useampilapsisille perheille maksettaisiin 122 markan suuruisia sisaruskorotusta. Ehdotuksen mukaan toisesta lapsilisään oikeuttavasta lapsesta maksettaisiin yksi sisaruskorotus, sekä kolmannelta kaksiki, neljännessä kolme ja viidennestä ja jokaisesta sitä seuraavasta lapsesta neljä sisaruskorotusta. Näin lapsilisien markkamäärät kuukaudessa muodostuisivat seuraaviksi: ensimmäinen lapsi 535, toinen lapsi 657, kolmas lapsi 779, neljäs lapsi 901 sekä viides ja jokainen sitä seuraava lapsi 1 023 markkaa.

Yksinhuoltajille maksettavan lapsilisän korotuksen markkamäärä ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan eli lasta kohti 200 markkana kuukaudessa.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

3.1. Julkistaloudelliset vaikutukset

Ehdotetut lapsilisien muutokset on mitoitettu siten, että ne vähentäisivät valtion menoja 375 miljoonaa markkaa vuonna 1995 ja 750 miljoonaa markkaa vuositasolla.

Kunnallisen toimeentulotuen menoja lapsilisien alentaminen lisäisi vuonna 1995 noin 37 miljoonaa markkaa, minkä perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuutta tulisi lisätä noin 13 miljoonalla markalla ja kuntien yleistä valtionosuutta noin 2 miljoonalla markalla. Vastaavasti vuositasolla menot kasvaisivat noin 75 miljoonalla markalla, jonka vaikutus valtionosuuteen olisi noin 27 miljoonaa markkaa ja kuntien yleiseen valtionosuuteen noin 4 miljoonaa markkaa.

3.2. Vaikutukset perheiden taloudelliseen asemaan

Ehdotettu lapsilisien alentaminen pienentäisi

lapsiperheille maksettavia lapsilisiä keskimäärin 8,25 prosentilla. Yhdestä lapsesta lapsilisää saavassa perheessä lapsilisiä alenisi 35 markkaa kuukaudessa, kaksilapsisessa perheessä 98 markkaa kuukaudessa, kolmilapsisessa perheessä 229 markkaa kuukaudessa, nelilapsisessa perheessä 358 markkaa kuukaudessa ja viisilapsisessa 555 markkaa kuukaudessa. Mikäli perheessä on kymmenen lapsilisään oikeuttavaa lasta, perheen kuukaudessa saama tuki alenisi 1 540 markkaa.

4. Asian valmistelu

Pääministeri Paavo Lipposen hallituksen ohjelmaan sisältyvän lisäpöytäkirjan mukaan lapsilisisä edellytetään säästöä siten, että vuositasolla säästö on 750 miljoonaa markkaa. Säästöä edellytetään syntyvän jo vuoden 1995 aikana puolet vuositason kustannussäästöistä eli 375 miljoonaa markkaa.

Lapsilisäjärjestelmässä ehdotettavia säästötoimenpiteitä on käsitelty hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa ja ministerivaliokunnan asettamassa ministerityöryhmässä, jonka ehdotus on käsitelty hallituksen iltakoulussa. Tämän jälkeen hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveystoimistossa.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1995.

Lainmuutoksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

6. Säättämisyjärjestys

Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaan lakiehdotus voidaan panna lepäämään, jos kysymyksessä on ehdotus sellaiseksi laiksi, joka heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa eikä ehdotus koske verosta säättämistä tai valtiosopimukseen sisältyvien määräysten hyväksymistä. Kysymyksessä olevan lepäämäänjättämissäännöksen perustelujen mukaan tällä suojalausekkeella pyritään ohjaamaan välttämättömäksi osoittautuvia säästötoimia muihin kohteisiin kuin toimeentulon lakisääteeseen perusturvaan. Toimeentulon

perusturvalla tarkoitetaan vain luonnolliselle henkilölle maksettavia rahamääräisiä toistuvaissuorituksia ja vain sitä osaa sosiaaliturvasta, jolla pyritään takaamaan yksilön toimeentulolle välttämätön elintaso.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan lapsilisä sisältyy siihen luetteloon, jonka on katsottu ainakin kuuluvan toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan. Esityksen johdosta antamassaan mietinnössä n:o 7/1992 perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että ilman lepäämäänjättämismahdollisuutta voitaisiin tarkistaa lepäämäänjättämismahdollisuuden muotoisen erityissuojan piiriin sinänsä luettavan etuuden saamisedellytyksiä ja vähäisesti sen suuruuttakin, kunhan etuus edelleen maksetaan riittävän suurena niille, joille se kokonaisuutena arvioiden on välttämätöntä toimeentulon perusturvan kannalta.

Hallitus katsoo, että esitetyt lapsilisän määrittäviä koskevat tarkistukset ovat suhteellisen vähäisiä. Lapsilisän tason voidaan katsoa olevan edelleen riittävän suuri niille, joille se kokonaisuutena arvioiden on välttämätöntä toimeentulon perusturvan kannalta.

Edellä esitetyn perusteella hallitus katsoo, että uudistus ei heikennä lakisääteistä perusturvaa kenenkään osalta siinä määrin, että siihen olisi sovellettava valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momenttia. Valtioneuvosto pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki**lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lapsilisälain (796/92) 7 §:n 1, 2 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat 17 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1234/93), seuraavasti:

7 §*Lapsilisän määrä*

Lapsilisä on lasta kohden 535 markkaa kalenterikuukaudessa.

Jos 6 §:ssä tarkoitetulla henkilöllä on oikeus nostaa lapsilisää useammasta kuin yhdestä lapsesta, hänelle maksetaan lisäksi 122 markan suuruisia sisaruskorotusta siten, että toisesta lapsilisään oikeuttavasta lapsesta maksetaan yksi sisaruskorotus, kolmannelta kaksi ja neljännestä lapsesta kolme sisaruskorotusta sekä viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta neljä sisaruskorotusta.

Jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla laitos- tai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä 12 §:n 1 momentin nojalla maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä on 535 markkaa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä kuitenkin maksetaan korotettuna 200 markalla kalenterikuukaudessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199__ .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Teritto Huttu*

Laki

lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lapsilisälain (796/92) 7 §:n 1, 2 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat 17 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1234/93), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

7 §

Lapsilisän määrä

Lapsilisä on 570 markkaa kalenterikuukaudessa.

Edellä 6 §:ssä tarkoitettun lapsilisän nostamiseen oikeutetun henkilön toisesta lapsesta lapsilisä on kuitenkin 720 markkaa, kolmannelta 910 markkaa, neljännestä 1 030 markkaa sekä viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 1 220 markkaa kalenterikuukaudessa.

Jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla laitostai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä 12 §:n 1 momentin nojalla maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä on 570 markkaa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä kuitenkin maksetaan korotettuna 200 markalla kalenterikuukaudessa.

Ehdotus

7 §

Lapsilisän määrä

Lapsilisä on lasta kohden 535 markkaa kalenterikuukaudessa.

Jos 6 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä on oikeus nostaa lapsilisää useammasta kuin yhdestä lapsesta, hänelle maksetaan lisäksi 122 markan suuruista sisaruskorotusta siten, että toisesta lapsilisään oikeuttavasta lapsesta maksetaan yksi sisaruskorotus, kolmannelta kaksi ja neljännestä lapsesta kolme sisaruskorotusta sekä viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta neljä sisaruskorotusta.

Jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla laitostai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä 12 §:n 1 momentin nojalla maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä on 535 markkaa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä kuitenkin maksetaan korotettuna 200 markalla kalenterikuukaudessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

